

Europos Parlamentas ir ES Taryba ketvirtadienį vėlai vakare susitarė, kad ES valstybės iki 2030 m. turėtų atkurti bent penktadalį ES sausumos ir jūros teritorijų, o iki 2050 m. - visas ekosistemas, kurias reikia atkurti.

Kad pasiektų šiuos tikslus, ES šalys iki 2030 m. turi atkurti bent 30 proc. į šio įstatymo apimtį patenkančių buveinių tipų iki geros būklės, iki 2040 m. – 60 proc. ir iki 2050 m. – 90 proc. Įstatymas bus taikomas įvairioms sausumos, pakrančių ir gėlo vandens ekosistemoms: šlapynėms, pievoms, miškams, upėms, ežerams, taip pat jūrų ekosistemoms.

ES valstybės turės priimti nacionalinius gamtos atkūrimo planus, kuriuose bus išsamiai nurodyta, kaip jos ketina pasiekti šiuos tikslus. Jos iki 2030 m. turėtų teikti pirmenybę vietovėms, esančioms „Natura 2000“ teritorijose. Europos Parlamentas (EP) ir ES Taryba taip pat susitarė, kad pasiekus gerą teritorijų būklę, ES šalys turi siekti užtikrinti, jog ji smarkiai nepablogėtų.

Siekdamos atkurti gamtą žemės ūkiui naudojamose žemėse, ES šalys turės įgyvendinti priemones, kuriomis bus siekiama, kad iki 2030 m. pabaigos, o vėliau kas šešerius metus būtų pasiekta teigiama dviejų iš šių trijų rodiklių tendencija: pievų drugelių indekso, žemės ūkio paskirties žemės, pasižyminčios didele kraštovaizdžio įvairove, dalies bei organinės anglies atsargų dirbamos žemės dirvožemyje.

Nusausintų durpynų atkūrimas yra viena iš ekonomiškai efektyviausių priemonių siekiant sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį žemės ūkio sektoriuje ir pagerinti biologinę įvairovę. Todėl ES šalys turės imtis atkūrimo priemonių šioje srityje: ne mažiau kaip 30 proc. žemės ūkiui naudojamų nusausintų durpynų plotų iki 2030 m. (ne mažiau ketvirtadalis turi būti atkurta); 40 proc. iki 2040 m. (ne mažiau kaip trečdalis turi būti atkurta) ir 50 proc. iki 2050 m. (ne mažiau kaip trečdalis turi būti atkurta).

Be to, ES šalys ne vėliau kaip iki 2030 m. turi sustabdyti apdulkintojų populiacijų mažėjimą, o vėliau pasiekti, kad jų populiacijos didėjimo tendencija būtų matuojama ne rečiau kaip kas šešerius metus.

Iki 2030 m. ES šalys turės įgyvendinti priemones, kuriomis bus siekiama teigiamos kai kurių miškų ekosistemų rodiklių tendencijos. Tuo pačiu metu ES turės būti pasodinta dar 3 mlrd. medžių ir atkurta bent 25 tūkst. kilometrų laisvai tekančių upių. ES šalys taip pat turės užtikrinti, kad iki 2030 m., palyginti su 2021 m., nesumažėtų bendras nacionalinis miestų žaliųjų plotų plotas ir miestų ekosistemų teritorijose esančių medžių lajų dangos plotas. Po

2030 m. jos turi didinti šį rodiklį, o pažanga bus vertinama kas šešerius metus.

Per 12 mėnesių nuo šio reglamento įsigaliojimo Europos Komisija įvertins bet kokią atotrūkį tarp atkūrimo finansinių poreikių ir turimo ES finansavimo ir, jei tokį atotrūkį nustatys, ieškoti sprendimų, kaip spręsti šią problemą. ES institucijų derybininkai EP reikalavimu taip pat susitarė dėl galimybės išimtinomis aplinkybėmis skubiai nutraukti žemės ūkio ekosistemų tikslų įgyvendinimą, jei dėl jų ES mastu kiltų pavojus reikiamam žemės ūkio produkcijos kiekiui pagaminti.

„Praėjus 70 metų nuo Europos projekto pradžios, siekiant spręsti biologinės įvairovės nykimo problemą, reikalingas Europos gamtos atkūrimo įstatymas. Šiandienos susitarimą pavyko pasiekti dėl Komisijos iniciatyvos ir išipareigojimo, Tarybai pirmininkaujančios Ispanijos, kuri šiam klausimui suteikė pirmenybę, vaidmens derybose ir Parlamento frakcijų, ypač pažangiųjų frakcijų, kurios sugebėjo dirbti kartu ir siekti kompromiso, kad būtų užtikrintas gamtos atkūrimo teisės aktas, supratingumo“, – sakė EP pranešėjas César Luena (Socialistai ir demokratai, Ispanija).

Susitarimą dar turės patvirtinti EP ir ES Taryba, po to naujasis įstatymas bus paskelbtas ES oficialiajame leidinyje ir įsigalios po 20 dienų.

Šiuo metu daugiau kaip 80 proc. Europos buveinių yra prastos būklės. 2022 m. birželį Europos Komisija pasiūlė Gamtos atkūrimo įstatymą, kuriuo siekiama prisidėti prie ilgalaikio pažeistos gamtos atkūrimo ES sausumos ir jūros teritorijose, siekti ES klimato ir biologinės įvairovės tikslų ir įgyvendinti ES tarptautinius išipareigojimus. Europos Komisijos teigimu, naujasis įstatymas duos didelę ekonominę naudą, nes kiekvienas investuotas euras atneš bent 8 eurus naudos.

